

Norges forskningsråds hovedstyre

Dato 13. desember 2018 kl. 10:00 – 17:30
Sted Møterom Hassel 2

Tilstede:

Henrik O. Madsen (leder)
Edel Oddny Elvevoll (nestleder)
Eli Aamot (leder, divisjonsstyret for innovasjon)
Anne Lise Fimreite (leder, divisjonsstyret for vitenskap)
Gunnar Bovim (leder, divisjonsstyret for samfunn og helse)
Øyvind Fylling-Jensen (tilstede fra klokken 11.15)
Jarle Møen
Mette Halskov Hansen
Svein Olav Nås, (ansattes representant)
Hilde D. G. Nielsen (ansattes representant)
Ole Ringdal (2. varamedlem)

Forfall: Sverre Gotaas (leder, divisjonsstyret for energi, ressurser og miljø)

Tilstede fra Forskningsrådet:

John-Arne Røttingen, adm. direktør
Anne Kjersti Fahlvik, områdedirektør Næringsliv og teknologi
Anders Hanneborg, områdedirektør Vitenskap og forskningssystemet
Fridtjof Unander, områdedirektør Ressursnæringer og miljø
Jesper W. Simonsen, områdedirektør Samfunn og helse
Tove Karin Stølen, områdedirektør Organisasjon og digitalisering
Kristin Danielsen, områdedirektør Internasjonalisering
Cathrine Torp, områdedirektør Kommunikasjon
Randi Søgner, direktør Adm. direktørs stab
Kristin Oxley, referent

Andre fra Forskningsrådet:

Ørjan Munkvold (sak 88)
Jostein Sexe (sak 88)
Kristine Sollie Hansen (sak 88)
Stig Slipersæter (sak
Bjørn Skavlan (sak 92)
Heidi Dybesland (sak 93)
Johs Kolltveit (sak 93)
Asbjørn Mo (sak 93 og 94)
Liv Jorunn Jenssen (sak 94)
Bente Bakos (sak 96 og 97)
Ulla Marie Hegnar (sak 99)

84/18 - HS Godkjenning av saklisten

Vedtak: *Saklisten godkjennes*

85/18 - HS Godkjent referat fra styremøte 5/17, 8. nov.

Utkast til referat fra hovedstyremøte 8. november ble sendt styret 19. november med merknadsfrist 27. november. Det kom inn enkelte kommentarer fra de ansattes representanter som er innarbeidet. Hovedstyret kommenterte at det bør spesifiseres at Adm. Dir. først var tilstede i møtet fra 11.30.

Vedtak: *Referatet godkjennes*

86/18 - HS Spørsmål om habilitet

Vedtak: *Ingen inhabile styremedlemmer*

87/18 - HS Orienteringer

Adm. Dir. presenterte kort noen få orienteringer.

Forskningsrådet lykkes med å mobilisere nye bedrifter til å utnytte våre støtteordninger – 61 prosent av bedriftene som søkte ved siste søknadsfrist er nye i vårt system. Porteføljen i Skattefunn viser en reduksjon i aktiviteten rettet mot olje og gass og en økning i bygg og anlegg.

Det skal opprettes et havsekretariat i Forskningsrådet som skal være med på å styrke regjeringens arbeid med viktige havinitiativ nasjonalt og internasjonalt, der forskning er sentralt. Bakgrunnen for opprettelsen av sekretariatet er at det pågår viktige nasjonale og internasjonale prosesser innenfor hav der Forskningsrådets kompetanse og rolle kan utnyttes bedre for å bygge opp under regjeringens havinitiativ. Havsekretariatet skal være en viktig støttespiller for Klima- og miljødepartementet, Kunnskapsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet i gjennomføring, oppfølging og videreutvikling av tiltak på havområdet. Disse departementene finansierer havsekretariatet.

Vedtak: *Hovedstyret tar orienteringssakene til etterretning.*

88/18 - HS Virksomhetsbudsjett 2019

Tove Karin Stølen innledet. Vedlagt saken var virksomhetsbudsjett 2019. Det foreslås et totalt virksomhetsbudsjett på 848 mill. kr. Det er lagt inn en innsparing på 35 mill. kr som følge av ABE reformen og områdegjennomgangen. Virksomheten knyttet til rådgivning og dialog holdes på omtrent samme nivå som fjoråret, mens det i investeringsvirksomheten er lagt opp til en reduksjon. Reduksjonen skyldes at det er et større effektiviseringspotensial innenfor dette virksomhetsområdet enn innenfor de øvrige områdene, blant annet knyttet til omlegging av styringssystemet og digitalisering. Det er budsjettet med 448 årsverk for 2019 i henhold til plan for reduksjon av antall årsverk.

Det har i etterkant av saksutarbeidelsen kommet inn et oppdrag fra Finansdepartementet via Kunnskapsdepartementet hvor Forskningsrådet bes om å utrede konsekvensen av et kutt i administrasjonsbevilgningen på henholdsvis 20 og 50 millioner kroner for 2020.

De ansattes representanter påpekte at det er vanskelig å vite hva konsekvensene av kuttene blir. De kommer på et tidspunkt hvor de ansatte er hardt presset; samtidig som de skal opprettholde driften, må de ivareta et stort utviklingsarbeid knyttet til innføring av nytt styresystem, søknadstyper, etc.

Hovedstyret stilte spørsmål ved at innsatsen skal dreies bort fra investeringsvirksomheten. Administrasjonen klargjorde at det ikke er snakk om å redusere kvaliteten på tjenestene, men snarere å øke den - blant annet gjennom digitalisering. Digitalisering vil i tillegg gi effektiviseringsgevinster. Hovedstyret understreket at Forskningsrådet må være meget tydelig ovenfor departementene på de alvorlige konsekvensene ytterligere kutt i administrasjonsbevilgningen kan gi. Det er en fare for at ytterligere kutt får alvorlige implikasjoner for kvaliteten og omfanget av Forskningsrådets tjenester, noe som vil kunne gå ut over Forskningsrådets legitimitet i forskerpopulasjonen.

Hovedstyret ga avslutningsvis honnør til administrasjonens arbeid med å realisere de kuttene man er pålagt å levere på.

Vedtak: *Hovedstyret godkjenner forslaget til virksomhetsbudsjett for 2019, og med det forslaget til kostnadsrammer for de forskjellige virksomhetsområdene.*

Det budsjetteres med bruk av 24 mill. kroner fra administrativ avsetning til økte pensjonskostnader og 10 mill. kroner til nye tiltak i utviklingsporteføljen.

Administrerende direktør gis fullmakt til å bruke opptil 20 mill. kroner fra administrativ avsetning til nye/utvidede utviklingsprosjekter og 10 mill. kroner til omstillingsbehov. Vesentlige endringer skal legges frem i forbindelse med tertialrapporteringen.

89/18 - HS Forskningsrådets digitaliserings- og effektiviseringsarbeid. Status og fremtidig arbeid.

Tove Karin Stølen innledet. Vedlagt saken var en oversikt over status og fremtidige tiltak knyttet til Forskningsrådets digitaliserings- og effektiviseringsarbeid. En rekke digitaliseringstiltak er igangsatt med henblikk på å realisere gevinster i form av spart tid, kostnadsreduksjoner og kvalitetsheving:

Uttesting av nye teknologier i arbeidsprosessene (robotisering og kunstig intelligens(AI)):

- Fire RPA-roboter er satt i produksjon blant annet tilknyttet behandling av SkatteFUNNsøknader/årsrapporter og administrasjon av nysgjerrigper-medlemskap.
- AI implementeres som beslutningsstøtte i investeringsprosessen, blant annet tilknyttet merkingssystemet, finne fagekspertene og å identifisere like søknader/prosjekter på tvers av programmer. I tillegg er AI implementert i ulike støtteprosesser med formål om å automatisere og effektivisere disse.

- Det skal gjennomføres en konseptfase for utskifting av dagens sakssystem for investeringsprosessen med et standardsystem før sommeren 2019. Nytt system skal ha brukeren i sentrum, og vil se på muligheten for å bruke standard programvare og muliggjørende teknologier. I den forbindelse foretas en vurdering av hvordan arbeidsprosessene eventuelt må endres.
- Det er gjennomført større endringer i søknadsskjema og rapporteringsskjema for investeringsprosessen og regnskapsrapportene er digitalisert.
- Nye nettsider for Forskningsrådet lanseres i april 2019. Andre tiltak i kundefront er blant annet offentliggjøring av informasjon om søknader og innvilgede prosjekter i DIFI sitt datahotell, uttesting av chatbot, digitalisering av Forskningsrådets høringsprosesser og ny digital tjeneste for Nysgjerrigper.

Hovedstyret stilte spørsmål ved hvor mye ressurser som er avsatt til kulturbygging knyttet til økt bruk av digitalisering i arbeidsprosessen. De anså en satsing på dette som viktig for å lykkes med å realisere gevinstene ved digitalisering. De mente at det var behov for å kommunisere klarere de samlede gevinstene knyttet til digitalisering, og anbefalte å synliggjøre disse i form av en aggregert tabelloversikt. Effektiviseringsgevinstene i Forskningsrådet må også skape effektivisering i sektoren – og disse effektiviseringsgevinstene må kommuniseres klart utad.

Hovedstyret pekte på at lovverket i visse tilfeller kan stå i veien for effektiv gevinstrealisering av digitaliseringsprosjekter, og anbefalte at administrasjonen gjorde en vurdering av behovet for endringer i lovverket knyttet til nedslagsfeltet for de planlagte digitaliseringsprosjektene.

Hovedstyret mente at det vil være meget viktig å sikre god brukerinvolvering i utvikling av nytt søknadsbehandlingssystem. De pekte videre på at effektivt digitaliseringsarbeid kan gi grunnlag for omfordeling av administrasjonsbevilgningen, og anbefalte administrasjonen å ha en klar strategi for hvordan man vil forholde seg til det.

De ansattes representanter påpekte at de ansatte er positive til de igangsatte digitaliserings- og effektiviseringsprosjektene, men de mente at saken ikke i tilstrekkelig grad tydeliggjør tidshorizonten, fremgangsmåten og de forventende gevinstene av prosjektene. De uttrykte behov for mer og direkte kommunikasjon til de ansatte om hvordan de skal ivaretas i lys av at eksisterende arbeidsoppgaver faller bort som en konsekvens av robotisering. Den største utgiften Forskningsrådet har er personalutgifter og ledelsen må ha et bevisst forhold til hvor mye man realistisk sett kan kutte i antallet ansatte før det går utover kvaliteten på Forskningsrådets tjenester. De ansattes representanter stilte videre spørsmål ved om de igangsatte digitaliseringsprosjektene er systemer som det vil være mulig å koble til andre eksisterende systemer (eksternt og internt) eller om de kun vil være systemer for Forskningsrådet og dets ansatte.

Hovedstyret mente at samordningen av de ulike offentlige virksomhetenes digitaliseringsaktiviteter ikke er optimal. De anså at man i større grad bør søke å finne felles løsninger på tvers – for eksempel knyttet til reiseregninger. Her har DFØ et godt system som bør kunne tas i bruk av flere offentlige aktører.

Vedtak:

Styret tar orienteringen til etterretning.

90/18 - HS Styrets "testamente", (dvs. erfaringer og råd om videre utvikling og utfordringer for Forskningsrådet) - Statsråd Iselin Nybø kl 11:30 – 12:30

Hovedstyrets medlemmer presenterte sine erfaringer og pekte på fremtidige utfordringer for Forskningsrådet. De pekte på en rekke overordnede forhold på forsknings- og innovasjonsområdet som legger viktige premisser for Forskningsrådets aktiviteter og forsknings- og innovasjonspolitiske engasjement i kommende år. Det gjelder i første rekke revidert langtidsplan og en målrettet oppfølging av den. Det gjelder det nye Horisont Europa, med det nye konseptet "missions" og et nytt European Innovation Council. Videre vil områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet blir svært viktig for alle involverte aktører.

Styret fremhevet som positivt at man i perioden har oppnådd at 1% av offentlige bevilgninger går til forskning, samtidig som innsatsen i næringslivet også har økt progressivt i perioden for nå å ha nådd 1%. Imidlertid vil det ikke være mulig å subsidiere seg til en oppnåelse av 3% målet. Gode rammebetingelser for næringslivet vil være kritisk for å oppnå dette. I den forbindelse er det behov for å mobilisere finansdepartementet til i større grad å ta sitt sektoransvar for å legge de gode rammebetingelsene for et kunnskapsintensivt næringsliv. Styret understreket at det i perioden har vært arbeidet aktivt med å utfordre de departementene som i mindre grad tar et aktivt sektoransvar for forskning.

Effektivisering av offentlig sektor er et annet område hvor Styret mente det er potensiale for å utvikle mer aktiv politikk – herunder for å legge til rette for bedre samspill mellom privat og offentlig sektor, for eksempel gjennom innovative offentlige anskaffelser.

Hovedstyret pekte på at områdegjennomgangen har vært en viktig milepæl i perioden, og at Forskningsrådet har levert godt på de effektiviseringskrav som resulterte fra denne. Imidlertid vil ytterligere kutt kunne få konsekvenser for kvalitet på organisasjonens leveranser og for dens legitimitet. Fremover blir det også viktig å sikre at Forskningsrådet har tilstrekkelig frihetsgrad i sitt budsjett til å kunne realisere porteføljestyling slik det er tenkt.

Hovedstyret anså at Forskningsrådet for fremtiden må ta et større ansvar for å legge til rette for en aktiv offentlig debatt om forskning gitt den økende skepsisen i befolkningen knyttet til forskning og konsekvensene av denne. Det er behov for økt bruk av systematiske kunnskapsoppsummeringer og aktiv kommunikasjon av forskningsresultater til det politiske nivået og til allmenheten. I forskningskommunikasjonen vil det være viktig å være tydelig på de valg forskerne gjør, de dilemmaer som eksisterer og generelt sikre mye større grad av åpenhet rundt forskning.

Styret pekte videre på at Forskningsrådet har vært veldig viktig i den regionale omstillingen som har foregått over tid gjennom en rekke instrumenter som Skattefunn og BIA. Det vil for fremtiden være viktig å legge enda bedre til rette for at de regionale, nasjonale og internasjonale innsatsene spiller på lag og forsterker hverandre. I den sammenheng vil det være viktig å sikre at samspillet mellom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og fylkeskommunene styrkes ytterligere.

Statsråd Iselin Nybø takket for Styrets betraktninger og fremhevet at samfunnsdebatten knyttet til manglende tillit til forskningen er en felles utfordring, hvor Forskningsrådet har en

meget viktig rolle å spille. Det blir viktig i oppfølgingen av langtidsplanen, realiseringen av 2%-målet for næringslivets forskningsinnsats og tilrettelegging for omstilling at alle ministerne tar sitt sektoransvar for forskning. Det er en rolle Forskningsrådet må bidra til å synliggjøre og vise merverdien av. Fremover vil det å legge til rette for et mer kunnskapsintensivt næringsliv være en stor utfordring. Det er i den sammenheng behov for å stille spørsmål ved hvorvidt vi i tilstrekkelig grad klarer å koble forskning og næringsliv i hele landet og hvorvidt vi gjennom offentlige midler kan legge enda bedre til rette for å øke næringslivets innsats – har vi de rette virkemidlene eller er det behov for nye? Hun understreket avslutningsvis at vi står ovenfor en utvikling hvor mange jobber vil forsvinne som en følge av digitalisering og at Forskningsrådet må bidra til de gode svarene på hvordan vi gjennom forskning skal skape nye.

91/18 - HS **Forskningsrådets styrer på andre nivå**

1. **Forskningsrådets styrer på andre nivå**

Adm. Dir. innledet. Vedlagt saken var forslag til inndeling i Forskningsrådets styrer på andre nivå. Følgende struktur ble foreslått:

- Styret (Hovedstyret) gjør investeringsbeslutninger for SFF, SFI og infrastrukturordningen, vedtar retningslinjer for regelbaserte ordninger og delegerer iverksetting til Adm. Dir., samt har det overordnede ansvaret for helheten i FRIPRO-porteføljen
- Det opprettes 15 porteføljestyrer med ansvar for programmer og aktiviteter som nærmere beskrevet. Alle porteføljestyrerne har samme type oppgaver og ansvar
- Adm. dir. kan oppnevne ad hoc styreutvalg for tverrgående oppgaver

Hovedstyret diskuterte saken og mente at prosessen for utarbeidelsen av ny styrestruktur har vært god og at forslaget overordnet var godt. Enkelte pekte på at man snarere enn å opprette et eget porteføljestyre for petroleum bør vurdere å legge dette under porteføljestyret for energi, transport og lavutslipp. Videre ble det påpekt at det i beskrivelsen av ansvarsområdet til porteføljestyret for Hav er behov for å tydeliggjøre at verdiskaping knyttet til hav bør inngå i ansvarsområdet. Under beskrivelsen av ansvarsområdet til porteføljestyret for Muliggjørende teknologier er det behov for å nevne eksplisitt hvilke teknologiområder som inngår.

Hovedstyret understreket at det bør utvises edruelighet knyttet til å oppnevne ad hoc-utvalg. De ansattes representanter mente at det i mandatet til porteføljestyrerne må stå at det er porteføljestyrerne/leder av porteføljestyrerne i samråd med administrasjonen som skal avgjøre hvorvidt det skal opprettes ad-hoc utvalg. De pekte videre på at det er behov for å vurdere hvorvidt antallet styremedlemmer i større grad bør tilpasses størrelsen på budsjettet styrene er satt til å administrere.

Vedtak:

Hovedstyret slutter seg til prinsippene og vurderingene som ligger til grunn for Forskningsrådets styrer på andre nivå. Hovedstyret slutter seg videre til den foreslåtte inndelingen i styrer med tilhørende ansvarsområder.

Hovedstyret ber administrasjonen arbeide videre med oppnevning av nye styrer slik at disse kan tre i funksjon i løpet av første halvår 2019.

2. Mandat for Forskningsrådets styrer på andre nivå

Adm. Dir. innledet. Vedlagt saken var mandat for styrene. Forskningsrådet er inne i en fase med omlegging langs flere dimensjoner. Forslaget til mandat er bevisst gjort ganske åpent og generelt slik at det vil være rom for en viss fleksibilitet i utøvelsen av de nye styrenes ansvar.

Hovedstyret stilte spørsmål ved forslaget om at fire medlemmer skal være minstetallet for at styrene skal være beslutningsdyktig og mente at det kunne være behov for å øke antallet. De mente at det også bør fremgå klart hva som er maksimum oppnevningstid (antall perioder) for styremedlemmene. De pekte videre på at det er behov for å klargjøre hva som menes med elektroniske møter.

Styret understreket at det er viktig å påse at referatene for styrene slutføres raskt og offentliggjøres tilsvarende raskt. Videre bør det legges opp til at vedtaksprotokollen signeres ved møtets slutt.

Hovedstyret mente at mandatet bør tydeliggjøre hvordan samvirket på tvers av porteføljestyrene skal foregå, at det bør tydeliggjøres at internasjonalisering er et ansvar som skal ivaretas på tvers av de ulike styrene, og at formuleringen om at porteføljestyrene skal "følge opp investeringer gjort av andre porteføljestyre" bør endre til "følge med på ...".

Vedtak: *Hovedstyret godkjenner forslaget til mandat med de forslag til endringer som fremkom i møtet.*

92/18 - HS Fordeling av FoU-budsjett 2019

Bjørn Skavlan innledet. Vedlagt saken var Divisjonsstyrenes forslag til fordeling av FoU-budsjett 2019. Regjeringen foreslår et samlet budsjett til forskning og utvikling på omtrent 37,1 mrd. kroner, noe som utgjør ca. 1,02 prosent av anslått BNP i 2019. Dette utgjør en realvekst på 1,2 prosent fra 2018 til 2019. Sammen med statsbudsjettet ble revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning lagt frem med tre tallfestede opptrappingsplaner; Teknologiløftet, FoU for omstilling og fornying i næringslivet (Næringsløftet) og Kvalitet i høyere utdanning, som for hele perioden 2019 til 2022 skal øke med 1,5 mrd. kroner.

Fordelingen mellom programmer, aktiviteter og divisjoner er i all hovedsak fastsatt gjennom statsbudsjettet og departementenes foreløpige tildelingsbrev, samt gjennom Forskningsrådets detaljerte forslag til budsjettsatsinger for 2019. Det er imidlertid rom for å fremme et alternativ til den tradisjonelle program og aktivitetsfordelingen på områder med store åpne rammer med generelle føringer. Slike midler kan brukes til å etablere noen overordnede potter på avgrensede områder, slik at midlene i større grad kan brukes på tvers av porteføljestyre, programmer og aktiviteter.

Hovedstyret diskuterte muligheten for å etablere noen overordnede potter på avgrensede områder. Enkelte mente at dette var en god idé som rimer godt med logikken for porteføljestyre. Andre var kritiske og mente at opprettelse av overordnede potter bør

utsettes til neste år. De mente at et slikt grep innebærer en fare for at overføringene vil øke da det vil ta tid før porteføljestyrene som skal administrere disse pottene vil være oppe og stå. Det ble videre stilt spørsmål ved hvorvidt man ved opprettelsen av slike potter i tilstrekkelig grad ville kunne ivareta føringene gitt i tildelingsbrevene.

Administrasjonen klargjorde at de overordnede pottene kun vil inkludere midler med åpne rammer, og understreket videre at slike potter ikke ville bidra til forsinkelse i bruk av midlene. Gitt disse klargjøringene var det enighet i styret om opprettelse av overordnede potter på avgrensede områder.

Vedtak: *Hovedstyret godkjenner budsjettfordeling 2019. Eventuelle endringer som følge av Hovedstyrets behandling innarbeides i den endelige budsjettfordelingen.*

Administrerende direktør gis fullmakt til å justere budsjettfordeling 2019 på grunnlag av Stortingets endelige budsjettbehandling og tildelingsbrev fra departementene. Fullmakten gis under forutsetning av at det ikke skjer vesentlige endringer i Stortingets endelige budsjettvedtak.

Administrerende direktør gis fullmakt til å justere fordelingen mellom programmer/aktiviteter innenfor de tildelte rammer, i samsvar med formålet satt for de enkelte tildelingene.

Administrerende direktør gis bevilgningsfullmakt på de budsjettformål som divisjonsstyrene har foreslått delegert til administrerende direktør, slik dette framgår av omtalen av programmer og aktiviteter i denne saken.

93/18 - HS En målrettet og effektiv instituttpolitikk

Anders Hanneborg innledet. Vedlagt saken var synteseapporten "En målrettet og effektiv instituttpolitikk" samt en oppsummering av høringsuttalelsene m/ administrasjonens kommentarer. Rapporten oppsummerer et bredt kunnskapsgrunnlag om instituttsektoren og gir Forskningsrådets anbefalinger til videreutvikling av sektoren.

Rapporten ble lagt ut på høring 9. november og Forskningsrådet mottok 41 innspill fra FFA, UHR, forskningsinstitutter, UH-institusjoner og andre organisasjoner. De fleste høringsuttalelsene uttrykte at synteserapporten er en grundig og god oppsummering av de evalueringer som er gjennomført. Rapporten peker på viktige utfordringsområder for å skape en bedre og mer helhetlig instituttpolitikk. Flere av høringsinstansene pekte imidlertid på at enkelte anbefalinger burde vært bygget på et bredere kunnskapsgrunnlag og at noen av anbefalingene var problematiske:

- Rolle og struktur:
 - Instituttpolitikken må utformes utfra et helhetlig perspektiv på forskningssystemet. Det stilles spørsmål ved hvorvidt en helhetlig politikk er riktig for en inhomogen sektor
- Rammebetingelser:

- UH-sektoren er skeptisk til en opptrapping av basisbevilgningen til instituttsektoren, mens instituttene er positive. NFRs begrunnelse for anbefalingen er OECDs landgjennomgang, evaluering av PES2020 og STIM-EU, samt tre av fire arenaevalueringer.
- Flere er skeptiske til at Forskningsrådet vil endre kravet for vitenskapelig produksjon gradvis opp mot ett publikasjonspoeng per forskerårsverk og endre krav til antall FoU-årsverk for forskningsinstitutter fra 20 til 40 FoU-årsverk. Flere peker på at dette vil bidra til å drive de to sektorene i beina på hverandre. Det kan være behov for at Forskningsrådet tydeliggjør at kravet kan fravikes hvis dette kan begrunnes godt.

Hovedstyret diskuterte saken. Enkelte uttrykte støtte for de anbefalingene som var gitt i notatet, mens andre anså det som uheldig å gi så konkrete anbefalinger til endring på nåværende tidspunkt, gitt at man er i startfasen for å utarbeide en helhetlig politikk for sektoren – hvor grenseoppgangene mellom UH og instituttsektor blir et viktig spørsmål. Det ble pekt på at man ved å implementere disse anbefalingene risikerer at de to sektorene i økt grad går i beina på hverandre. Det ble understreket at for å utarbeide en god instituttpolitikk må man i større grad se instituttene i en bredere kontekst. Det ble også påpekt at flere av forslagene ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til heterogeniteten i sektoren.

Enkelte mente at det vil kunne bli utfordrende å finansiere en stor økning i midlene til instituttsektoren i en periode hvor det vil komme betydelig økte utgifter til andre formål, herunder økte kostnader knyttet til deltagelse i EUs neste rammeprogram. Styret stilte i den forbindelse spørsmål ved hvordan man sikrer at eventuelle økte midler faktisk går til omstillingsformål. Forslaget er at dette skal sikres ved at økte midler øremerkes spesielt til dette formålet. Administrasjonen påpekte videre at forslaget om å øke instituttens basisbevilgning er i tråd med innspillet Forskningsrådet ga til revidert langtidsplan og det ble i den sammenheng redegjort for hvordan økningen burde realiseres.

Enkelte anså at en ensidig vektlegging av publikasjonspoeng som kvalitetsindikator for sektoren er u hensiktsmessig. Det vil ha kunne gi uheldige effekter både på innretningen av publiseringsaktiviteten ved at kvantitet vektlegges fremfor kvalitet, og gir også risiko for at publisering vektlegges uforholdsmessig sterkt satt opp mot andre viktige mål for sektoren som patentering, samarbeid, etc. Det ble pekt på at kvalitets- og publiseringskravene ikke kan være like på tvers av UH- og instituttsektor, og at relevansperspektivet i større grad bør fremheves i anbefalingene om videreutvikling av sektoren.

Enkelte understreket at instituttene som tilhører forvaltningen ikke bør innlemmes i basisfinansieringsordningen. For øvrig pekte flere på at det er svært viktig å arbeide for at det oppnås like konkurransevilkår mellom instituttene, og at det legges til rette for en restrukturering av sektoren. Enkelte pekte imidlertid på at kravet om 40 FoU-årsverk er formulert for rigid og bør modereres.

Diskusjonen viste at det var uenighet i styret om hvorvidt anbefalingene i rapporten var hensiktsmessige. Hovedstyret besluttet at administrasjonen snarere enn Styret burde stå som avsender av rapporten, gitt at Styrets medlemmer har bindinger til ulike interessenter i saken, både i UH- og instituttsektoren.

Vedtak: *Rapporten slik den foreligger, høringsuttalelser og administrasjonens oppsummering av disse med kommentar oversendes Kunnskapsdepartementet og offentliggjøres. Det tydeliggjøres i et følgebrev at saken har vært diskutert i Hovedstyret, men at styret ikke fattet vedtak om anbefalingene i rapporten.*

94/18 - HS **Ny utlysning av Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI)**

Anders Hanneborg innledet. Vedlagt saken var utkast til referat fra saken i møte i divisjonsstyret for innovasjon. Basert på evalueringen av SFI, oppfølgingen av evalueringen og divisjonsstyret for innovasjon sin diskusjon av denne foreslås det følgende direkte presiseringer og tiltak i utlysningen for SFI-IV:

- Økt fokus på innovasjon og kommersialisering: Forventningene om aktiv deltakelse fra bedrifter og utveksling av personell mellom partnerne tydeliggjøres. Søkere må gjøre rede for hvordan de vil legge til rette for å stimulere til innovasjon og hvordan de vil definere, kartlegge og følge opp forskningsresultater med innovasjonspotensial.
- Økt fokus på offentlig sektors deltagelse: SFI-ordningen er rettet mot norsk næringsliv, og gjerne næringsliv i samarbeid med offentlige aktører. Utlysningen må tydeliggjøre dette.
- Forventningene til internasjonal deltakelse og samarbeid styrkes og presiseres i utlysningen.
- Formelle krav om egenfinansiering fjernes.

Hovedstyret diskuterte saken og ba om klargjøring knyttet til kravet om at sentrene skal bygges på fremstående forskningsmiljøer. De stilte spørsmålet ved hvorvidt dette kan gå på bekostning av sentrenes relevans. De stilte videre spørsmål ved hvordan man gjennom utlysningen ville tilrettelegge for SMBers deltagelse, samt deltagelse fra offentlig sektor. Enkelte mente at det burde gjøres en vurdering av hvorvidt det er hensiktsmessig at offentlig sektor må ha en kobling til en næringslivsdeltager for å kunne delta i sentrene. De mente videre at ordet "formelle" i omtalen av krav om egenfinansiering bør fjernes.

Hovedstyret anså at det burde stilles krav om en viss fornyelse for at eksisterende sentre skal kunne søke om ny bevilgning. De understreket at det er behov for klare prinsipper for hva som skal være førende hensyn når man skal prioritere mellom likeverdige sterke sentre.

Vedtak: *Hovedstyret godkjenner at det iverksettes en fjerde utlysningsrunde for SFI med oppstart av nye sentre høsten 2020. Adm. direktør gis fullmakt til å utforme de endelige dokumenter for utlysningen i tråd med saksframlegget og de kommentarer fra styret som kom fram i møt*

95/18 - HS **Implementering av Plan S for Forskningsrådet**

Adm. Dir. innledet. Vedlagt saken var cOAlition S Guidance on the implementation of Plan S. Plan S ble lansert som en plattform med prinsipper for åpen tilgang i september 2018, og i november la koalisjonen frem en veileder som konkretiserer implementeringen. Dette er en fleksibel modell for implementering som gir rom for overgangsordninger. Frem til 1. februar 2019 er det anledning til å gi innspill om veilederen og implementeringen av den, både til Forskningsrådet og internasjonalt, i regi av Science Europe. Selv om Plan S har en kortere tidsfrist for implementering (2020) enn *Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsartikler (2024)*, mener Kunnskapsdepartementet at Forskningsrådets tilslutning til Plan S er i tråd med Regjeringens politikk for åpen tilgang. De nasjonale retningslinjene ble

vedtatt etter at det ble utarbeidet en rapport fra en arbeidsgruppe om åpen tilgang som var gjenstand for en omfattende høringsrunde.

Hovedstyret diskuterte saken og pekte på at plan S i realiteten kun er en forsert implementering av *Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsartikler*. Imidlertid har det ikke vært tilstrekkelig oppmerksomhet rundt implikasjonene av de nasjonale retningslinjene i forskersamfunnet, noe ledelsen ved institusjonene delvis må ta et ansvar for. Forskningsrådet har dermed fått den utfordrende rollen å fronte regjeringens politikk på dette feltet. Det er behov for at dette perspektivet kommuniseres klart.

Enkelte mente at saken burde vært styrebehandlet før Forskningsrådet vedtok å slutte seg til koalisjonen. Andre mente at fremgangsmåten som var valgt – med forankring hos styreleder forut for beslutningen – var tilfredsstillende. Enkelte mente at koalisjonen er for smalt fokusert på å snu forretningsmodellen for publisering i en bestemt retning. Det er et komplisert faglig spørsmål og forskning på feltet konkluderer ikke entydig med at brukerbetaling er den mest hensiktsmessige modellen.

Det ble pekt på at Forskningsrådet har fått en omdømmeutfordring som et resultat av arbeidet med Plan S. Enkelte mente at gjennomføringen av en konsekvensanalyse med tilhørende mitigerende tiltak for å adressere de bekymringene forskerne har løftet frem kan bidra til å løse denne utfordringen. En slik konsekvensanalyse burde ha som formål å vurdere konsekvensene av å forsere implementeringen av nasjonale retningslinjer for åpen tilgang med to år.

Andre mente at en konsekvensutredning ikke er nødvendig eller ønskelig, da konsekvensene allerede er utredet gjennom arbeidet med nasjonale retningslinjer. I stedet kan man vurdere å legge til rette for gruppevis tematiske diskusjoner hvor man inviterer sentrale målgrupper til å diskutere videre prosess for implementering. Man må da vise klart hvor det er handlingsrom for å påvirke prosessen, slik at det blir en høring med reell påvirkningsmulighet for deltagerne.

Enkelte mente at innspillmøtene i begrenset grad har klart å legge til rette for en god dialog; det er i første rekke de sterkeste kritikerne som møter i en slik sammenheng. Andre mente at innspillmøtene har vært positive og at det også er positivt at retningslinjene for implementering har tatt høyde for mange av innspillene som er kommet fra forskerne. Man anså at debatten har flyttet seg betydelig etter at retningslinjene for implementering ble publisert.

Styret understreket at kommunikasjonsinnsatsen fremover må fokusere på retningslinjene for implementering og hvordan disse i stor grad imøtekommer de motforestillingene forskerne har gitt uttrykk for. Kommunikasjonen må være konkret og gjennom klare eksempler vise hvordan retningslinjene skal implementeres.

Vedtak:

Hovedstyret er tilfreds med at den foreslåtte implementeringsveilederen ivaretar flere av de bekymringer som er fremkommet i forbindelse med Plan S. Hovedstyret støtter arbeidet med åpen tilgang til forskningsresultater og gir sin tilslutning til at Forskningsrådet, innen

cOAlition S, arbeider videre for å implementere Plan S med virkning fra 2020. Hovedstyret ber om å bli orientert om innspillprosessene og videre prosess for implementering våren 2019.

96/18 - HS Horisont 2020 – Nye måltall for retur

Resultatene per oktober 2018 viser at returandel i den siste oppdateringen er på rett over 2%. Norske aktører har til nå konkurrert seg til 6,9 mrd. kroner som utgjør 2,04 % av de konkurranseutsatte midlene i Horisont 2020. Den samlede verdien på prosjektene med norsk deltakelse er på hele 50 mrd. kroner.

Med utgangspunkt i deltakelse og retur så langt, og arbeidsprogrammene for 2018-2020 har de fag-ansvarlige gjort anslag for sannsynlig slutt-retur i % og foreslått disse som måltall. Basert på disse anslagene blir estimert total norsk slutt-retur i hele Horisont 2020 i tråd med ambisjonen om 2%. Det vil gi norske aktører en retur på nærmere 14 mrd. kroner, og deltakelse i prosjekter til en samlet verdi på vel 90 mrd. kroner.

Vedtak: *Hovedstyret vedtar måltallene for returandel i Horisont 2020*

97/18 - HS Evaluering av PES og STIM-EU: Forskningsrådets oppfølging

Forskningsrådets to viktigste virkemidler for å øke norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, PES2020 og STIM-EU, ble evaluert i tidsrommet februar-september 2018. Evalueringen anbefaler at ordningene beholdes uendret ut H2020, men at endringer gjennomføres ved oppstart av Horisont Europa.

For PES2020 anbefales det at ordningen begrenses til å gjelde for UoH-aktørene med lavest rammeprogramaktivitet, helseforetak, nybegynnere blant institutter og SMB-er, og at støtten begrenses til 1-2 søknader.

For STIM-EU anbefales en styrking. Støtten bør differensieres etter hvor store indirekte kostnader hvert enkelt institutt har. Ekstra incentiv for partnerskap med næringsliv og offentlig sektor bør fjernes og incentivet for koordinering bør styrkes slik at merkostnadene knyttet til koordinering dekkes. Evalueringen anbefaler videre at rammebetingelsene til de statlige instituttene undersøkes før man avgjør hvorvidt de fortsatt skal være omfattet av STIM-EU.

Forskningsrådet skal utarbeide en plan for oppfølging av evalueringen, og arrangerer et åpent informasjonsmøte om evalueringens funn og anbefalinger 31. januar 2019.

Vedtak: *Hovedstyret anbefaler å følge evalueringens råd om å videreføre PES2020 slik virkemiddelet er i dag ut Horisont 2020.*

Hovedstyret ber Forskningsrådet gå i dialog med KD om overgang til en STIM-EU-ordning som tar hensyn til de ulike instituttene ulike kostnadsstruktur.

Hovedstyret ber administrasjonen arbeide videre med et samlet råd til

Kunnskapsdepartementet om bruk av virkemidler for å øke norsk deltakelse i Horisont Europa

98/18 - HS Policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver

Ny Policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver bygger på en oppdatering og forsterking av tidligere policy som gjaldt for perioden 2013-2017. Policyen er bygd opp om fem innsatsområder: eksellenssatsinger; næringslivet; livsfaser og karriere; kjønnsperspektiver og kompetanse; og kvalitet internt i Forskningsrådet. To viktige grep i forhold til tidligere strategier er å differensiere måltall og innsats overfor ulike deler av forskningen ut fra hvordan utfordringene arter seg, og legge større vekt på forventninger til og samarbeidet med institusjonene. Policyen vil bli fulgt opp gjennom et implementeringsprosjekt og en konkret handlingsplan.

Vedtak: *Hovedstyret vedtar den framlagte Policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver i forskning og innovasjon*

99/18 - HS Styremøter og åpenhet

Hovedstyret har bedt Administrasjonen om å vurdere hvordan man best sikrer åpenhet i Hovedstyrets arbeid, herunder dokumentåpenhet og om Hovedstyremøtene bør åpnes for publikum. Det er administrasjonens vurdering at etter en forutgående vurdering av innholdet i sakspapirene ihht. gjeldende lover som kan begrense innsyn i sakene, kan disse legges ut på Forskningsrådets nettsider. Det anbefales at møtene fortsatt er lukket for publikum, bl.a. av hensyn til muligheten for åpen og uavhengig diskusjon i møtene. Gitt at det er åpenhet i dokumentene for møtene, vil ønsket om åpenhet og transparens allikevel ivaretas på en god måte.

Styret diskuterte saken og var enige i at sakspapirene bør være tilgjengelige på Forskningsrådets nettsider når innkallingen sendes ut. Hovedstyret var delt på midten i spørsmålet om hvorvidt styremøtene bør åpnes for publikum. Enkelte var positive til dette og pekte på at økt åpenhet har klar verdi og at Forskningsrådet bør gå foran som et godt eksempel. Gitt at Forskningsrådet nå reduserer antall kontaktpunkter med relevante målgrupper gjennom omlegging av styrestrukturen, vil åpne møter være et viktig og riktig signal til sektoren. Trenden i sektoren spesielt og samfunnet generelt er økt vektlegging av åpenhet, og Forskningsrådet bør være i forkant av utviklingen snarere enn å bli pålagt dette utenfra. Møtene bør følgelig åpnes for publikum og i en neste fase kan også streaming fra møtene vurderes.

Andre mente at styremøtene bør være lukket da dette vil gi bedre kvalitet på diskusjonene. Styret skal fungere som et verksted hvor man utvikler gode løsninger og finner nye kompromisser basert på diskusjonene. Det ble understreket at styremedlemmene er oppnevnt individuelt og ikke som representanter for en interessegruppe eller en aktør, og at styret kollektivt er ansvarlig for virksomhetens utvikling. Flere pekte på forskjellen mellom det å være styre for en virksomhet versus det å være en interessepolitisk arena. Det ble også uttrykt bekymring for at man ved å åpne møtene risikerer å flytte de reelle diskusjonene til andre og lukkede fora.

Gitt at Hovedstyret var delt i saken om hvorvidt møtene bør være åpne for publikum, var det enighet om at denne beslutningen bør overlates til nytt styre som tiltrer i januar 2019.

Vedtak: *Hovedstyret ber administrasjonen legge til rette for at sakspapirene fra Hovedstyremøtene legges åpent tilgjengelig på Forskningsrådets nettsider.*

Hvorvidt styrets møter bør være åpne eller lukkede legges frem for beslutning i nytt styre.

100/18 - HS Vurdering av om RISE PFI tilfredsstillere kravene for å få statlig basisfinansiering
Anders Hanneborg innledet. I august 2018 anmodet RISE PFI AS Forskningsrådet om å bli vurdert opp mot kravene for å få statlig basisfinansiering. Instituttet oppfylder Forskningsrådets utdyping av retningslinjenes krav på alle områder unntatt størrelse. RISE PFI har argumentert for at morselskapets størrelse, kompetanse og støttesystemer kompenserer for RISE PFIs egen manglende oppfyllelse av størrelseskravet. Administrasjon mener likevel at dette ikke kompenserer for retningslinjenes krav til størrelse all den tid kunnskapsoppbyggingen bør skje i egen organisasjon ikke i morselskapet.

Administrasjonen anbefaler at RISE PFI AS ikke tas inn i basisfinansieringsordningen.

Vedtak: *Hovedstyret slutter seg til Divisjonsstyret for vitenskap og administrasjonens anbefaling om å ikke ta opp PFI RISE AS i basisbevilgningsordningen.*

101/18 - HS Forskningsrådets priser for unge fremragende forskere. Avvikling av prisene
I desember 2015 besluttet Forskningsrådets Hovedstyret at det skulle etableres en ny pris for unge forskere, og i 2017 ble det bestemt at det skulle tildeles tre priser for unge fremragende forskere. I forkant av tildelingen i 2018, ble det fremmet forslag på totalt 82 kandidater. Prosessen fram mot tildeling av prisene legger beslag på betydelige ressurser til utlysning, administrasjon, vurderingene av kandidater samt informasjonsarbeid rundt prisene. For 2019 er det planlagt 425 timer i administrativt arbeid for å drifte og informere om prisene. Fordi Forskningsrådet er pålagt å kutte i sitt virksomhetsbudsjett, foreslås det at prisene avvikles.

Vedtak: *Hovedstyret slutter seg til at Forskningsrådet priser for unge fremragende forskere avvikles.*

102/18 - HS Orienteringssaker (B-mappe)
1. Endringer av vedtektene for Norges forskningsråd (fra KD 19.11.)

103/18 - HS Referatsaker (B-mappe)
1. Divisjonsstyret for energi, ressurser og miljø (3/18)
2. Divisjonsstyret for samfunn og helse (4/18)
3. Divisjonsstyret for innovasjon (5/18)

104/18 - HS Eventuelt